

плаћају вражду заједнички. (Consilium Minus, III, f. 93). — За обичај вражде занимљиво је ово схватање. 13. новембра 1445. јавио се Добро Старчевић, Конављанин, тражећи, да му Конављани плате вражду за руку, коју је изгубио при једном нападају од њих. У Дубровнику се решило, да му се тражња одбије, „јер колико по праву, толико и по обичају, не плаћа се никаква вражда за оне који нису погинули“. А ако Добро буде досађивао новим тужбама треба га за казну затворити осам дана.

В. Ђоровић.

Др. Јован Ердељановић : Трагови најстаријег словенског слоја у Банату. (Niederlův Sbornik, стр. 275—308, Прага 1925.).

Полазећи од резултата Л. Нидерлеа, који је утврдио да су се Јужни Словени почели још у 1. или 2. веку по Христу селити на Југ преко Карпата, да су у 4. или 5. в. већ били испунили средње Подунавље, да су се и пре 6. века почели настањивати на Балканском Полуострву и да су, по одласку Срба и Хрвата на Балканско Полуострво, у Панонији остали Словенци, а источно од њих (у источној Угарској и јужним Карпатима) Словени бугарског етничког карактера, — Г. Ердељановић је покушао утврдити прави етнички карактер тих Словена у Банату. А пошто се то питање не може решити помоћу историјских података, јер се у њима нигде не помиње национално име Словена који су живели у Банату од 8.—15. века, Г. Ердељановић решава то питање помоћу других података, трагова у топономастици, и етничких особина данашњег српског становништва у Банату.

Најстарија топографска имена из Баната, забележена до краја прве деценије 15. века, већином су словенска (356 од 676), и највећим делом одговарају особинама српских дијалеката: нека од тих имена говоре чак за то да је међу тадашњим Словенима у Банату било и српско-хрватских икаваца. Сва топографска имена што их је Г. Ердељановић побележио приликом својих проучавања по Банату (око 1100) српског су карактера.

Почевши од 1404., у току 15., 16. и 17. века, Срби из крајева јужно од Саве и Дунава насељавају се често и у великом броју у Банату. Срби, пак, који су под Чарнојевићем прешли у Угарску нису се населили у Банату, јер је Банат био под турском влашћу. По испитивањима порекла што их је Г. Ердељановић вршио у Банату, већину српског становништва чине „стари“ родови, или такви досељеници који су такође пореклом од „старих“ банатских родова. Досељени родови су већином пореклом из северне Србије. Поређењем језичних и осталих етничких особина код Срба доњег Баната и осталих особина код Срба Северне Србије, Г. Ердељановић је запазио код банатских Срба многе посебне појаве и одлике којих нема ни код данашњег ни ранијег становништва северне Србије; за њих мисли да ће највећим делом бити наслеђе од најстаријег словенског становништва у Банату.

Особито место међу Србима у Банату по језику и неким другим особинама имају Крашовани, који живе у горњем сливу реке Караша. Разна су мишљења о њихову пореклу. Г. Ердељановић мисли да су они у основи пореклом од најстаријег словенског слоја у сливу Караша. Њихов говор је врло архаичан и има многобројних сагласности са средњебанатским, ношња им је иста као и стара српска банатска ношња; имају много обичаја са српском терминологијом, а задржали су и славу. Данас су католици.

Својим истраживањима Г. Ердељановић је потврдио Нидерлеово мишљење, да су у пределима источне Угарске најпре седели Срби, односно Србохрвати, само га је допунио у толико што је доказао да ти Србохрвати нису сви прешли на Балканско Полуострво, него да су прилични остаци од њих и даље живели у негдашњој јужној Угарској, и да су се држали и после досељења Мађара и у мађарској држави, поред Мађара. Међу тим Србохрватима били су се спорадички настанили и бугарски Словени; успомена на њих било је у 14. и 15. в. у именима неколико насеља у Банату.

Мил. С. Филиповић.

Неколико речи уз „Етничке проблеме код Јужних Словена“.

Случајно се десило, да нисам раније прочитао приказ мога рада „Неколико етничких проблема код Јужних Словена“ (изашао у Зборнику радова, који је посвећен г. Јовану Цвијићу) од г. Х. Барића у „Архиву за арбанаску старину, језик и етнологију“, књ. II, св. 2. (1924.). Кад сам прочитао тај приказ, био сам јако изненађен, јер се у њему *йонешто мени йриписује, што у свом раду нисам казао, а йонешто се друкчије йредсйавља, него што сам ја рекао или очевидно замислио*. Уопште цео приказ својом садржином јасно сведочи, да је г. Барић мој рад само једним делом читао (и то не довољно пажљиво) а другим делом да га је само прелистао. Уз то г. Барић не приказује мој рад у целини, него је *йробрао из њега само неколико елемената*, и пошто о њима говори напред описаним начином, разуме се, да његов приказ даје доста рђаву и у опште неповољну представу о томе мом раду.

Зато сматрам за потребно поводом тога приказа изнети овде неколико својих напомена.

1. На почетку свог приказа г. Барић даје оваку општу карактеристику мога рада: „Е. расправља, у ствари, проблем о расном саставу Јужних Словена“, а у средини приказа каже о истом раду: „Расправа је претежним делом посвећена питању асимиловању старинаца“.

Те две карактеристике дакле стоје у супротности једна са другом, а није *шачна* ни једна ни друга. У моме чланку има шест тачака, и само се у првој говори о расним проблемима код Јужних Словена а само у другој о асимиловању старинаца, а у остале четири се претресају питања о миграцијама и унутрашњим стапањима, о постанку неких специјалних етничких особина код централног дела Јужних Словена, о значају етничке старости и прилагођавања и о етничкој улози двају великих центара експанзије, динарског и карпатског.

2. „Г. Ердељановић се труди да своје антрополошке погледе доведе у везу са лингвистичким цртама важним за процес мешања Јужних Словена са старинцима, са Румунима, Арбанасима и Трачанима, дотичући се, летимице, и старе топономастике“ — каже се у приказу г. Барића.

А *што није шачно*. Напротив, ја се нигде даље у свом раду — осим у поменутој првој тачки — не бавим о антрополошким питањима, него само о етнолошким у вези са лингвистиком, историјом, антропогеографијом и другим наукама, а само сам на два места (стр. 10. и 20.) поменуо и неке антрополошке чиниоце.

3. Као наставак мало час наведене мисли и реченице каже г. Барић: